

CZU: 343.13(478)(094.4.072)

CONCEPTUL ȘI CONȚINUTUL LIMITELOR JUDECĂRII CAUZEI CONFORM LEGISLAȚIEI PROCESUAL PENALE

Aureliu POSTICĂ

Universitatea de Stat din Moldova

În ce constau *limitele judecării cauzei* conform legislației procesual penale în vigoare? Conținutul acestei noțiuni poate fi determinat, în primul rând, pornind de la etimologia și esența cuvintelor ce o formează, precum și de la conținutul acelor prevederi de bază care se regăsesc în norma procesuală ce-i poartă denumirea.

Noțiunea *limitele judecării cauzei* poartă două semnificații: în primul rând, că judecarea cauzei are loc doar în limitele stabilite de lege (art.325 alin.(1) CPP RM) și, în al doilea rând, aceste limite sunt stabilite pentru întregul proces de judecare a cauzei, incluzând toate etapele lui – de la partea pregătitoare până la pronunțarea sentinței.

În cadrul cercetării au fost supuse analizei conceptele de obiect și subiect al judecării cauzei penale, limite ale probațiunii, au fost studiate și evidențiate condițiile de judecare a cauzei în limitele învinuirii formulate (și doar în privința inculpatului), fiind formulate concluzii și recomandări *de lege ferenda* pe segmentul aplicării și realizării prevederilor institutului prevăzut de art.325 alin.(1) CPP RM.

Cuvinte-cheie: *învinuire, acuzare, acuzat, inculpat, obiect al judecării cauzei penale, limitele judecării cauzei, limitele probațiunii, încadrare juridică, procuror, instanță de judecată.*

THE CONCEPT AND CONTENT OF THE LIMITS OF THE HEARING OF CASE ACCORDING TO THE CRIMINAL LAW

What were the *limits of the hearing of case* according to the criminal procedure legislation in force? The content of this notion can be determined, first of all, proceeding from the etymology and essence of the words that form it, as well as the content of those basic provisions that are found in the procedural norm that bears its name.

The notion of the *limits of the hearing of case* bears two meanings in itself: first of all, that the hearing of case takes place only within the limits established by law (art.325 par.(1) CPC RM) and, secondly, these limits are established for the whole process of the hearing of case, including all its stages, from the preparatory part up to the pronouncement of sentence.

Within the research there were subjected to analysis the concepts of the object and subject of the hearing of criminal case, the limits of probation; study and emphasizing of the conditions of the hearing of case within the limits of the formulated accusation and only in respect of the accused person; formulation of the conclusions and recommendations of *lege ferenda* on the segment of the application and implementation of the provisions of the institute provided by art.325 par.(1) Criminal Procedure Code.

Keywords: *accusation, indictment, accused person, criminal defendant, object of the hearing of criminal case, limits of the hearing of case, limits of probation, juridical classification, prosecutor, court.*

Introducere

În conformitate cu art.(1) alin.(2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, procesul penal are ca scop *protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată* [1].

Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice în art.14 pct.3 stabilește: „Orice persoană acuzată de comiterea unei infracțiuni penale are dreptul, în condiții de deplină egalitate, la cel puțin următoarele garanții: a) să fie informată în cel mai scurt termen, într-o limbă pe care o înțelege și în mod detaliat, despre natura și motivele acuzației ce i se aduce; b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale și să comunice cu apărătorul pe care și-l alege...”

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale prevede în art.6 pct.3: „Orice acuzat are, în special, dreptul: a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa; b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale...”

Reglementarea dreptului de a cunoaște natura faptei ce i se reține în sarcină și motivele acuzației aduse și, în legătură cu aceasta, dreptul la apărare pune în evidență importanța deosebită pe care o are acesta în cadrul unui proces echitabil, specific oricărei societăți democratice.

Normele evocate dovedesc incontestabil faptul că realizarea acestor drepturi comportă exercitarea mai multor garanții specifice unei persoane acuzate de săvârșirea faptei penale, avându-se în vedere că, într-o accepție largă, acestea cuprind totalitatea drepturilor și regulilor procesuale care oferă persoanei posibilitatea de a se apăra împotriva acuzațiilor ce i se aduc, de a contesta învinuirile, de a scoate la iveală nevinovăția sa etc.

Pentru asigurarea legalității procesului penal și respectarea unor principii fundamentale pe care se bazează desfășurarea acestuia, în legislația procesual penală au fost concepute de către legiuitor mai multe norme care oferă un plus de garanții în acest sens. În nomenclatorul acestor norme se înscrie, indubitabil, art.325 CPP RM cu denumirea marginală *Limitele judecării cauzei*. Potrivit alin.(1) al textului de lege: *judecarea cauzei în primă instanță se efectuează numai în privința persoanei puse sub învinuire și numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu*.

În prezent, în contextul reformei judiciare, legislația procesual penală a Republicii Moldova cunoaște transformări esențiale impuse de realitățile sociale și economice, precum și de tendința de ajustare a acesteia la standarde internaționale general recunoscute.

Actualitatea abordării în cadrul prezentului studiu a conceptului și limitelor judecării cauzei în temeiul reglementărilor existente este determinată de faptul că în doctrina procesual penală autohtonă respectivul subiect este abordat doar fragmentar și superficial, în pofida semnificației sale teoretice și practice. Sub acest aspect, lucrarea reprezintă un proiect care punctează probleme mai puțin relevate în literatura de specialitate autohtonă și cuprinde expuneri și analize utile atât de ordin teoretic, cât și practic.

Rezultate și discuții

În ce constau limitele judecării cauzei conform legislației procesual penale în vigoare? Conținutul acestei noțiuni poate fi determinat, în primul rând, pornind de la etimologia și esența cuvintelor ce o formează, precum și de la conținutul acelor prevederi de bază care se regăsesc în norma procesuală ce-i poartă denumirea. În sensul etimologic al noțiunii, „limitele” constituie niște hotare, extremități ale anumitor lucruri, fenomene. Judecarea cauzei penale în primă instanță este procesul de judecată, în care se decide asupra vinovăției inculpatului în faptele incriminate, cu reflectarea acestei concluzii în sentință. De facto, judecarea cauzei constă din partea pregătitoare a ședinței de judecată, cercetarea judecătorească, dezbaterile judiciare și ultimul cuvânt al inculpatului, etape în cadrul cărora este examinată chestiunea cu privire la vinovăția/nevinovăția inculpatului cu adoptarea în privința acestuia a sentinței.

De aceea, noțiunea „limitele judecării cauzei” are două semnificații: în primul rând, că judecarea cauzei are loc doar în limitele „hotarelor” stabilite de lege (art.325 alin.(1) CPP RM) și, în al doilea rând, că aceste hotare sunt stabilite pentru întregul proces de judecare a cauzei, incluzând toate etapele lui – de la partea pregătitoare până la pronunțarea sentinței. În legătură cu acest aspect este relevantă opinia expusă de T.G. Morșciacova, potrivit căreia, stabilind limitele judecării cauzei, „legea indică ce poate constitui obiectul cercetării judecătorești și al deciziei judecătorești pe marginea cauzei remise spre examinare în instanță ...” [2].

Despre faptul că limitele judecării cauzei stabilite în art.325 CPP RM se răsfrâng asupra întregului proces de judecată putem deduce și din circumstanța că legiuitorul a atribuit această normă la condițiile generale ale judecării cauzei. În doctrina procesului penal, prin condițiile generale ale judecării cauzei se înțelege cele mai fundamentale și importante noțiuni, condiționate de principiile procesului penal, care reflectă trăsăturile caracteristice ale judecării cauzei în primă instanță, sunt valabile la toate etapele de desfășurare a procesului judiciar (începând cu etapa pregătitoare și terminând cu pronunțarea sentinței) și sunt aplicabile tuturor categoriilor de dosare. În așa fel, legiuitorul a indicat că limitele judecării stabilite de lege acționează nu doar la toate etapele de examinare a cauzei, ci și în procedurile de judecare atât în ordine generală, cât și în cea simplificată.

După cum remarcă doctrinarii procesualiști, legea a limitat procedura judecării cauzei după cercul de persoane și după conținutul acuzării [3].

Limitele stabilite de lege ale judecării cauzei după cercul de persoane înseamnă că în procesul de judecată pot fi examinate doar chestiunile legate de vinovăția/nevinovăția persoanelor care au fost puse sub învinuire, în modul prevăzut de lege, precum și faptul că doar în privința acestor persoane poate fi recunoscută vinovăția/nevinovăția prin sentința instanței.

Limitele judecării după conținutul acuzații înseamnă că obiect al examinării în procesul de judecată îl poate constitui doar învinuirea care i-a fost adusă acuzatului și în limitele căreia poate fi pronunțată sentința. Cu alte cuvinte, legiuitorul a stabilit interdicția de a cerceta în instanță chestiunile legate de o nouă învinuire ce nu i-a fost imputată inculpatului de către procuror și de a pronunța sentința în baza acestei noi acuzații, fiind interzisă și soluționarea chestiunilor legate de vinovăția/nevinovăția altor persoane care nu sunt trase la răspundere penală printr-un act de învinuire, cu pronunțarea sentinței față de aceste persoane.

Aceeași poziție a fost elucidată și de Curtea Constituțională în Hotărârea privind controlul constituționalității prevederilor alin.(1) art.326 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.5 din 17.03.2009, apreciind că este „[...] inadmisibilă practica aducerii neîntemeiate de noi capete de acuzare în procesul judecării cauzei penale, însă [...] este la fel de inadmisibil ca reprezentantul acuzații de stat, care descoperă în cadrul procesului penal noi circumstanțe incriminatoare, să nu poată aplica pârghiile justiției pentru calificarea corectă și echitabilă a faptelor comise de inculpat. În acest caz s-ar încălca dreptul la un proces echitabil al părții vătămate și al societății, care acuză persoana prin intermediul procurorului”.

Într-o hotărâre anterioară Curtea Constituțională a menționat că „rolul procurorului în procesul penal este multiaspectual, constând în apărarea persoanei și a drepturilor și libertăților sale, în apărarea societății și a statului împotriva fenomenului criminalității, în constatarea și descoperirea tuturor infracțiunilor săvârșite, în prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni” [4].

În practică sunt frecvent întâlnite dificultăți la reîncadrarea juridică a acțiunilor inculpatului de către instanțele de judecată, în afara limitelor formulate în rechizitoriu.

În scopul explicării unor neclarități în acest sens, Plenul Curții Supreme de Justiție a făcut unele recomandări explicative în Hotărârea sa privind sentința judecătorească, nr.5 din 19.06.2006.

Potrivit pct.23 al hotărârii, în cazul în care apare necesitatea de a reîncadra juridic fapta, pentru săvârșirea căreia inculpatul nu a fost pus sub învinuire, instanța trebuie să țină cont că o astfel de modificare a încadrării juridice este posibilă numai în care acțiunile inculpatului care i-au fost imputate, ce urmează a fi încadrate în baza altei legi, nu conțin semnele unei infracțiuni mai grave și învinuirea pentru acestea nu se deosebește în mare măsură după circumstanțele reale ale cauzei de învinuirea înaintată definitiv, susținută de procuror în cadrul judecării cauzei, iar modificarea învinuirii nu înrăutățește situația inculpatului și nu afectează dreptul lui la apărare.

În astfel de cazuri, instanțele vor ține cont de faptul că învinuirea se consideră mai gravă în cazul când se aplică o altă normă de lege (articol, alineat, literă), sancțiunea căreia prevede o pedeapsă mai severă; în învinuire se introduc fapte și episoade adăugătoare, care nu au fost puse inițial la baza învinuirii inculpatului, semne calificative, circumstanțe agravante, care atrag după sine modificarea încadrării în baza unei norme ce prevede o pedeapsă mai severă sau majorează volumul învinuirii, deși nu modifică estimarea juridică a celor săvârșite.

Drept învinuire care, după circumstanțele reale, diferă esențial de cea de la început trebuie considerată orice altă modificare a învinuirii (imputarea altor acțiuni în locul celor imputate anterior, imputarea infracțiunii care diferă de cea imputată după obiectul atentat, caracterul faptei și acțiunii), care afectează dreptul inculpatului la apărare [5].

În literatura de specialitate sunt puse în discuție întrebările: În limitele căreia învinuirii anume are loc judecarea cauzei? Ce înseamnă învinuirea formulată acuzatului? Este cea învinuire care a fost înaintată la etapa urmăririi penale, formulată în rechizitoriu, sau cea modificată la etapa cercetării judecătorești sau în dezbateri judiciare? Care din aceste învinuirii stabilesc limitele procesului judiciar?

Deși dispoziția art.325 alin.(1) CPP RM indică hotărârile judecării cauzei în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu, vom încerca să dăm o conotație mai largă acestei instituții ce are repercusiuni directe asupra drepturilor și intereselor legitime ale inculpatului la faza examinării cauzei în instanța de judecată.

Se admite că, aplicând formula „învinuirea formulată”, legiuitorul a avut în vedere nu doar cea învinuire care i-a fost înaintată acuzatului la etapa urmăririi penale și formulată în rechizitoriu, dar și învinuirea care a fost susținută de acuzatorul de stat pe parcursul cercetării judecătorești până la etapa dezbaterilor judiciare, inclusiv. O asemenea concluzie poate fi făcută, întâi de toate, reieșind din principiul contradictorialității procesului penal, precum și din ordinea procesuală, care prevede posibilitatea de a modifica învinuirea la diferite etape de examinare a cauzei penale.

Punerea sub învinuire (sau formularea învinuirii) înseamnă aducerea la cunoștință acuzatului a actului de învinuire pentru comiterea infracțiunii și explicarea esenței acestei învinuirii, care o efectuează procurorul/acuzatorul de stat atât la etapa urmăririi penale, cât și la etapa judecării cauzei.

Învinuirea finală înaintată de către procuror în privința acuzatului și adusă la cunoștință cu respectarea procedurii, prevăzute pentru această etapă a procesului penal, determină limitele judecării cauzei. Spre exemplu, în urma modificării învinuirii de către procuror pe parcursul judecării cauzei (la expunerea învinuirii la începutul cercetării judiciare), examinarea ulterioară a cauzei trebuie să aibă loc doar în limitele acestei învinuiri. La acest capitol este necesar de a remarca punctul de vedere al lui V.Kalnițki cu privire la faptul că limitele judecării cauzei trebuie să fie determinate de ultima poziție a acuzatorului de stat, expusă de acesta în ședința de judecată. Revenirea la învinuirea inițială la etapele ulterioare ale procesului judiciar este inadmisibilă nu doar pentru instanță, dar și pentru procuror, dacă prin aceasta se înrăutățește situația acuzatului sau sunt încălcate drepturile lui la apărare [6].

În asemenea condiții, sintagma „învinuirea formulată acuzatului” înseamnă acea învinuire care a fost înaintată în formă finală de către acuzator și adusă la cunoștință acuzatului în corespundere cu acea ordine procesuală prevăzută pentru orice etapă distinctă a procesului penal, inclusiv în cadrul judecării cauzei.

În același timp, conducându-se de principiul contradictorialității, în temeiul căruia instanța nu are dreptul să-și atribuie funcții de învinuire, după modificarea de către acuzatorul de stat a învinuirii, instanța de judecată este obligată să examineze dovezile și să pronunțe sentința doar în limitele acelei învinuirii, care a fost înaintată definitiv acuzatului (inculpatului) de către acuzatorul de stat în procesul de judecare a cauzei.

Norma prevăzută în art.325 CPP RM este guvernată de principiul contradictorialității, acesta asigurând un rol pasiv al instanței în disputa dintre părți. Așadar, potrivit rațiunii normei date, instanța nu poate modifica din inițiativă sa acuzarea. În acest aspect există două modalități de soluționare a cauzei.

În primul rând, instanța nu are dreptul să pronunțe, din inițiativa sa, o sentință de condamnare, unde va figura un alt articol din Codul penal, care ar agrava situația persoanei, alta decât este redată în rechizitoriu. Așadar, o agravare a situației inculpatului se va considera nu doar atunci când în sentință va fi menționat un alt articol din Codul penal cu sancțiune mai aspră. Practica judiciară a arătat că aceasta va fi în situația când instanța va recunoaște circumstanțele agravante; dacă acestea nu au fost recunoscute în rechizitoriu, instanța nu poate modifica încadrarea juridică a faptei într-un alt alineat mai avansat din același articol al Codului penal. Instanța nu va putea neglija în sentință unele circumstanțe atenuante, dacă acestea au fost menționate în rechizitoriu. Pot exista și alte situații când partea apărării va considera că încercările instanței de a interveni în chestiuni de fapt și de drept, așa cum a fost constatată în rechizitoriu, este o agravare a situației inculpatului. Acest viciu poate fi menționat în apelul părții apărării.

În al doilea rând, se cere de remarcat că art.325 CPP RM nu limitează în mod absolut dreptul instanței de a interveni în situația de fapt și de drept și de a o modifica în momentul când pronunță sentința. Prin urmare, instanța, în urma examinării cauzei, poate recunoaște că inculpatul a săvârșit o infracțiune mai ușoară decât cea menționată în rechizitoriu, poate recunoaște unele circumstanțe atenuante, chiar dacă nu au fost menționate, poate stabili că există cauze care înlătură caracterul penal al faptei, poate libera de răspundere penală sau de pedeapsă penală. În cazul de față, este aplicat raționamentul a fortiori – odată ce instanța poate pronunța o sentință de achitare, cu atât mai mult este admis ca instanța să nu fie legată de constatările din rechizitoriu [7].

De rând cu noțiunea „limitele judecării cauzei”, în literatura de specialitate deseori se întâlnesc și așa termeni ca „obiectul judecării cauzei” și „limitele probațiunii în instanță”. Sunt oare aceste noțiuni identice? Dacă nu, atunci în ce constau diferențele? O serie de savanți consideră că „obiectul” și „limitele” judecării cauzei sunt noțiuni similare, adică care exprimă același sens și au aceeași însemnătate. Astfel, M.I. Bajanov menționa că la timpul său „majoritatea codurilor procesual penale în vigoare ale republicilor unionale ... conțin o definiție principială, care determină obiectul judecării cauzei. Conform acestor definiții, examinarea cauzei în instanța de judecată avea loc numai în privința persoanelor care au fost trimise spre judecare până la începerea cercetării judecătorești și doar în limitele învinuirii înaintate inițial” [8].

La rândul său, T.G. Morșciacova remarcă: „Legea stabilește limitele judecării cauzei, adică indică ce poate constitui obiectul cercetării judecătorești și al deciziei judecătorești pe cauza transmisă spre examinare în instanța de judecată...” [9].

Alți specialiști evidențiază obiectul și limitele judecării drept noțiuni care există independent, remarcând că limitele judecării cauzei sunt determinate de către legiuitor după subiecții față de care are loc judecarea cauzei și după obiectul care formează conținutul de facto și de jure al cauzei examinate [10]. Se pare că acest din urmă punct de vedere cel mai mult corespunde logicii și prevederilor legale.

Obiectul și limitele judecării cauzei sunt noțiuni diferite nu doar pentru că limitele cuprind prin conținutul lor obiectul și subiecții față de care are loc judecarea cauzei. Acestea sunt aspecte diferite ale unui singur

fenomen – învinuirea. Evidențiind obiectul judecării cauzei ca pe o noțiune distinctă, mulți savanți o percep drept învinuire (acuzare) [11].

I.O. Motovilovker consideră că obiectul judecării cauzei este fapta infracțională care se află la baza învinuirii [12].

Un alt doctinar, I.I. Foynitskiy, consideră că obiectul judecării cauzei este chestiunea cu privire la vinovăția persoanei în comiterea faptelor imputate [13].

În esență, în toate opiniile indicate mai sus obiectul judecării cauzei îl constituie învinuirea, în funcție de sensul dat acestei noțiuni.

În Dicționarul Explicativ al Limbii Române unul dintre sensurile noțiunii de obiect îl constituie elementul, materia asupra căreia e îndreptată gândirea, activitatea intelectuală a omului [14].

În cadrul judecării cauzei activitatea instanței este îndreptată spre stabilirea vinovăției sau nevinovăției persoanei în comiterea faptei care este imputată de procuror, fiind reflectată în acuzare și care îmbracă o formă procesuală anumită. Învinuirea de comiterea unei fapte concrete, înaintată acuzatului pe parcursul urmăririi penale și susținută de către acuzator în instanță, formează fundamentul judecării cauzei. De aceea, putem fi de acord cu opinia majorității savanților, potrivit căreia obiectul judecării cauzei îl constituie învinuirea.

Astfel, și obiectul, și limitele judecării cauzei sunt legate de esența și originea acestui institut – învinuirea. Însă, dacă obiectul judecării cauzei reflectă baza acesteia, adică „despre ce”, atunci limitele judecării cauzei indică cum această bază (conținutul ei) poate să-și schimbe aspectul. Dacă obiectul răspunde la întrebarea „ce?”, atunci limitele răspund la întrebarea „cum?”. Obiect al judecării cauzei este învinuirea (acuzarea), iar limitele procesului judiciar reflectă hotarele modificării acestui obiect.

Noțiunea „limitele probațiunii în instanță”, ca și „obiectul judecării cauzei”, de asemenea nu este similară noțiunii „limitele judecării cauzei”. Faptul că aceste noțiuni interferează între ele, dar în același timp sunt absolut diferite după sens și conținut, este deja evident și recunoscut. În pofida lipsei în știința procesului penal a unei abordări unice a noțiunii „limitele probațiunii”, totuși cel mai răspândit printre savanți este punctul de vedere despre limitele probațiunii ca fiind totalitatea dovezilor necesare pentru stabilirea tuturor circumstanțelor cauzei (obiectului) [15]. Corespunzător instituției judecării cauzei, limitele probațiunii sunt constituite din totalitatea de dovezi necesare pentru stabilirea tuturor circumstanțelor cauzei pentru pronunțarea unei sentințe legale și întemeiate.

Însă, limitele judecării cauzei nu sunt determinate de totalitatea dovezilor, ci sunt legate de ele numai în acea parte, în care modificarea probatoriului (micșorarea sau mărirea volumului de dovezi) influențează la schimbarea circumstanțelor comiterii infracțiunii și necesită modificarea învinuirii în instanță sau tragerea la răspundere penală a altor persoane.

Dacă limitele probațiunii la judecarea cauzei sunt stabilite nemijlocit de instanță, care nu este legată de nicio probă obținută pe parcursul urmăririi penale, și poate, atât la cererea părților, cât și la propria apreciere, să lărgască sau să micșoreze aceste limite, atunci limitele judecării cauzei sunt determinate de învinuirea incriminată inculpatului de către procuror și sunt stabilite de legislația procesual penală.

În legătură cu aceasta, M.M. Miheenco afirmă, pe bună dreptate, că norma ce poartă denumirea *Limitele judecării cauzei* „... în realitate stabilește nu limitele probațiunii/probatoriului în instanță, ci numai restricțiile în raport cu persoanele și acțiunile acestora examinate de instanță pentru care ele pot fi condamnate” [16].

Cu cât mai clar și mai complet vor fi stabilite și reglementate prin lege aceste limite, cu atât învinuiții și alte persoane interesate în proces se vor „simți” mai protejate de abuzurile și arbitrariul admis de organul de urmărire penală, procuror sau particulari.

Sintetizând prevederile tratatelor internaționale și jurisprudența CtEDO relevantă, se poate aprecia că unul dintre pilonii de bază pe care se fundamentează dreptului la apărare îl constituie **dreptul de a fi informat cu privire la natura și cauzele acuzației**, CtEDO considerând că, în materie penală, o informare precisă și completă cu privire la faptele ce i se reproșează acuzatului, privind și calificarea lor juridică reprezintă o condiție esențială a unui proces echitabil; pe de altă parte, acest drept al acuzatului de a fi informat trebuie privit în lumina dreptului recunoscut acuzatului de a-și pregăti apărarea. Informarea trebuie făcută într-o limbă pe care cel interesat o înțelege, limbaj inteligibil pentru o persoană cu capacitate intelectuală normală, iar la persoanele alienate informarea ar trebui realizată prin reprezentanții lor. Realizarea garanției cere o informare detaliată, fără a se impune o formă specifică a modului în care acuzatul are să fie informat (chiar forma verbală este compatibilă cu dispozițiile internaționale).

Această garanție se aplică și în cazul modificării acuzației sau în caz de schimbare a încadrării juridice a faptelor.

Prin urmare, inculpatului nu i se poate incrimina nimic mai mult decât ceea ce se conține în actele procedurale de bază, prin care se exercită funcția de acuzare în procesul penal: ordonanța de punere sub învinuire și rechizitoriul; altfel spus, ceea ce inculpatul a aflat pe neașteptate și în legătură cu care nu a fost audiat și nu a avut posibilitatea de a se apăra până la judecată. Dispozițiile art.325 alin.(2) CPP RM stabilesc posibilitatea modificării învinuirii dacă prin aceasta nu se agravează situația inculpatului și nu se lezează dreptul lui la apărare [17].

Concluzii

Astfel, concluzia la care s-a ajuns rezidă în faptul că *limitele judecării cauzei* sunt hotarele stabilite de lege pentru cercetarea judecătorească și pentru soluția instanței asupra fondului cauzei (sentinței), determinate de învinuirea formulată și susținută de acuzatorul de stat în cursul judecării.

Chestiunile cu privire la limitele modificării învinuirii în instanță, condițiile sau criteriile, precum și limitele cercetării în procesul judiciar a acțiunilor altor persoane, care influențează limitele răspunderii acuzatului în comiterea acțiunilor incriminate, trebuie examinate reieșind din principiile reglementate în legislația procesual penală, în special ținându-se cont de principiul contradictorialității, al prezumției nevinovăției și al asigurării dreptului inculpatului la apărare.

Referințe:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122-XV din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
2. ЛУПИНСКАЯ, П.А. *Уголовно-процессуальное право РФ*. Москва, 1998, с.389.
3. ДУДКО, Н.А. *Общие условия судебного разбирательства в системе гарантий правосудия*. Москва, 1984, с.145.
4. Hotărârea Curții Constituționale nr.5 din 17.03.2009 „Pentru controlul constituționalității prevederilor alin.(1) art.326 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova”, pct.4. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.62-64/4.
5. Hotărârea Plenului CSJ a RM „Privind sentința judecătorească”, nr.5 din 19.06.2006. *Nepublicată, 1/14, e-LEX Jurisprudența*.
6. КАЛЬНИЦКИЙ, В. Высказанная обвинителем позиция предопределяет пределы судебного разбирательства. В: *Российская юстиция*, 2002, №12, с.34.35.
7. DOLEA, I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ)*, p.746-747. ISBN 978-9975-3111-3-7
8. БАЖАНОВ, М.И. *Изменение обвинения в советском уголовном процессе*. Москва, 1954, с.27.
9. ЛУПИНСКАЯ, П.А. *Уголовно-процессуальное право РФ*. Москва, 1998, с.389.
10. *Настольная книга судьи*. Москва, 1972, с.284.
11. ЦЫПКИН, А.Л. *Судебное разбирательство в советском уголовном процессе*. Саратов, 1962, с.43.
12. МОТОВИЛОВКЕР, Я.О. *Вопросы дальнейшего совершенствования уголовно-процессуального законодательства*. Томск, 1966, с.53.
13. ФОЙНИЦКИЙ, И.Я. *Курс уголовного судопроизводства*. Том.2. Санкт-Петербург, 1996, с.432.
14. <https://dexonline.ro/definitie/obiect>
15. *Теория доказательств в советском уголовном процессе*. Москва, 1973, с.187; *Советский уголовный процесс*. Москва, 1972, с.153.
16. МИХЕЕНКО, М.М. *Доказывание в советском уголовном судопроизводстве*. Киев, 1984, с.106-107.
17. VIZDOAGĂ, T., SERBINOV, I. *Modificarea acuzării în ședința de judecată: Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău, 2013, p.308-309. ISBN 978-9975-53-231-0

Date despre autor:

Aureliu POSTICA, doctorand, Școala doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: aurel.postica@gmail.com

Prezentat la 11.10.2018